

Fæstebondestanden, at Fæsterens Efterladte have, om ikke en ligefrem juridisk Ret, saa dog en moralsk Ret til at komme i Betragtning, naar Fæstet overgaaer til Selvejendom. Jeg vilde ligeledes ansee det for at være mere stemmende med de virkelige Forhold, om der blev sat en Trediedeel istedetfor en Fjerdedeel; thi naar man vil gaae 20. à 30 Aar tilbage i Tiden og see, hvad Værdi Fæstegodsset da havde, hvilke Eiendomspriser der da var tilstede, imod hvad Tilfældet er nu i vore Tider, vil man finde, at Fæstegaardene have en langt større Værdi, end de dengang havde og denne forøgede Værdi er netop fremkommen ved Fæsternes Arbejde og Glid. Der er i de sidste 20 Aar skeet et stort Opsving i Agerdyrkningen, og Fæstegaardene have i denne Tid modtaget mange Forbedringer, saa jeg troer, som sagt, at Meget taler for, at denne Dvotadeel sættes til en Trediedeel. Men i ethvert Fald troer jeg, som sagt, at det Rimelige vil være, at den Dvotadeel, som er bestemt at skulle tilflyde Statskassen, tilflyder Fæsternes Livsarvinger. — Der er ogsaa en anden Bestemmelse, som jeg vissede nogen Forandring i. Jeg erkjender det Rigtige i den Bestemmelse, at vedkommende Godseier kan fremlægge en Salgsplan. Den skal efter Lovforslaget godkjendes af de ærede Ministre, Justitsministeren og Indenrigsministeren, og det er min Overbevisning, at disse Ministre ville med al mulig Omhu og Sagkundskab paasee, at Salgsplanen er stemmende med de virkelige Forhold. Men jeg troer, at det vil være meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt, for Ministrene at komme til Kundskab om de virkelige Forhold og de virkelige Priser paa Eiendommene. Jeg troer, at der maatte træde Mænd til, som være localfjerede, kendte med de virkelige Forhold. Det vilde foranledige en stor Uligbed, om man f. Ex. vilde lægge Hartkornet til Maalestof, thi man veed jo, at denne Maalestof er meget forskjellig. Naar man altsaa skal til at udfinde, hvad Eiendommene paa ethvert enkelt Sted vare værd, vilde det vistnok være nødvendigt for Ministeren at have sagkyndige Mænd ved Siden af. Vi have jo forhen i

forskjellige Afsløsningsforslag havt Bestemmelser om Commissioner. Jeg kan saaledes erindre et Forslag, hvori det bestemtes, at Amtsrædet skulde vælge Formanden og enhver af Parterne et Medlem, og jeg har seet, at der issør gik et Forslag igjennem Rigsdagen, som indeholdt den Bestemmelse, at Regeringen, Kongen skulde bestikke Formanden, og ethvert af Thingene eet Medlem. Jeg vilde ansee det for en stor Forbedring, hvis der kunde træffes Bestemmelser, hvorved det blev muligt at udfinde den virkelige Værdi af disse Fæstegaarde. Ligeledes vilde jeg ønske, at man kunde indtage saadanne Godseiere fra de tvingende Bestemmelser, som havde viist en virkelig alvorlig Villie til at sælge, havde viist, at det var deres Bestræbelse at opfylde Tidens Krav derved, at de have solgt og solgt paa moderate Betingelser. Dette troer jeg vilde i høj Grad bidrage til Opnaaelsen af, hvad dette Lovforslag tilsigter. Jeg kan erindre, at der allerede i 1851, da jeg var Medlem af det andet Thing, var et Udvalg, som foreslog en Bestemmelse, som ogsaa blev vedtagen, og som gik ud paa, at naar en Godseier frivilligt havde solgt et vist Quantum Hartkorn af Fæstegodsset, skulde han være fri for Lovens Bestemmelser i et vist Antal Aar. Jeg vilde ansee det for en stor Forbedring ved denne Lov, om det ogsaa blev bestemt her, at de, som virkelig viste, at de frivilligt solgte Fæstegods paa billig Betingelse, ikke kom ind under Lovens tvingende Bestemmelser; men paa den anden Side mener jeg, at for deres Vedkommende, for hvem Evangsbestemmelserne blive nødvendige, bør disse Bestemmelser her undergaae en Forandring til Fordeel for vedkommende Fæstere og deres Familier.

Brock: Jeg troer allerede idag at burde fremkomme med nogle Bemærkninger, som have paatrængt sig mig ved Gjennemlæsningen af det foreliggende Lovforslag, men jeg maa bede disse mine Bemærkninger kun betragte som aldeles foreløbige Udtalelser, idet det uheldigvis ikke har været mig givet i de sidste Dage at kunne anvende den Tid paa